

УДК 343.973

Євгенія Олексіївна Гладкова,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з
проблем протидії злочинності,
кандидат юридичних наук, старший
дослідник (*Харківський національний
університет внутрішніх справ,
м. Харків, Україна*)

ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНУ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Статтю присвячено феномену наркозлочинності в сучасних українських реаліях та основним факторам, що обумовлюють її розвиток. Виділено три групи факторів, розуміння яких є важливим для формування ефективних стратегій й тактики протидії наркозлочинності. Це, по-перше, обставини, що зумовлюють поширення наркоманії. По-друге, це чинники, які спричиняють наркозлочинність у межах певної території. По-третє, це криміногенні фактори, супутні основним видам соціальної діяльності, реалізованої державою.

Ключові слова: феноменологія, наркотики, наркозлочинність, стратегія й тактика протидії злочинності.

Постановка проблеми. Наркотизація населення та пов'язана з нею наркозлочинність є одними з найбільших проблем сучасної правоохоронної діяльності. Водночас суто реактивна протидія злочинам у цій сфері, спрямована лише на виявлення, розкриття та покарання, не може вважатися ефективною. Натомість дедалі більшої актуальності набуває проактивна діяльність, спрямована на попередження та профілактику злочинів, пов'язаних із наркотиками.

У свою чергу, наркозлочинність являє собою складне соціальне явище, що характеризується значною кількістю факторів, що на нього впливають. Лише детальне дослідження цієї проблеми як соціального феномену дозволить визначити ефективні заходи, необхідні для її мінімізації.

Хоча окремі аспекти протидії наркозлочинності висвітлено у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених, як О. М. Бандурка, І. Г. Богатирьов, С. С. Босхолов, М. Г. Вербенський, В. В. Голіна, О. І. Гуров, О. М. Джужа, В. І. Жуков, А. П. Закалюк, В. І. Кнорринг, О. Г. Колб, М. В. Корнієнко, О. М. Костенко, Б. І. Краснов, О. М. Литвак, О. М. Литвинов, А. А. Музика, Ю. В. Орлов, В. М. Плішкін, А. В. Савченко, С. В. Слінько, Л. І. Спиридонов,

В. А. Тимошенко, П. Л. Фріс, О. Н. Ярмиш, Х. П. Ярмакі та інших науковців, розуміння наркозлочинності в контексті феноменології цього явища є відносно новим в українській науці. У зв'язку з цим дослідження феномену наркозлочинності в сучасних умовах є надзвичайно **актуальним**.

Метою цього дослідження є вивчення особливостей феномену наркозлочинності в сучасних українських умовах і факторів, що обумовлюють його розвиток.

Виклад основного матеріалу. Під час дослідження феномену наркозлочинності важливо отримати і відповідь на питання про те, а якою ж є роль у цих процесах держави та суспільства. У цьому плані становлять інтерес чинники наркоманії та кримінального обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Слід визнати, що кримінологи зверталися й звертаються до зазначеної проблеми [1]. Розглядаючи її зміст, можна побачити досить широкий набір обставин, які у своїй сукупності характеризують обумовленість таких явищ, як наркоманія, наркообіг і наркозлочинність. Без будь-яких сумнівів важливими є виявлення всіх цих обставин та їх фіксація, що створює передумови для формування засад стратегії й тактики протидії наркозлочинності.

Вивчаючи це питання, вважаємо за необхідне запропонувати свій підхід до цієї проблеми. Перш за все, існує набір факторів, які діють незалежно від того, в якій країні набуває поширення наркоманія й отримує свій розвиток кримінальний наркообіг. Тут мається на увазі та обставина, що людина, будучи біологічною істотою, відчуває потребу в позитивних емоціях, а також проявляє пристрасть до задоволень [3, с. 6]. Поряд із цим не можна не враховувати і схильність людини до хвороб, які можуть мати соматичний і психічний характер. У цьому плані ми визнаємо базовими детермінантами наркоманії локально-особистісні та соціально-культурні чинники [4]. Ці обставини насамперед ураховуються тими, хто, діючи в умовах вільного ринку, забезпечує задоволення попиту на наркотичні засоби та психотропні речовини. Розроблювана ними стратегія й тактика збуту наркотиків, у свою чергу, проявляється в наборі цілої низки факторів, які сприяють поширенню наркоманії, водночас свідчить про те, що у певній країні з'явився й почав розвиватися наркобізнес, який експлуатує цей порок.

Якщо говорити про поширення наркоманії, то слід ураховувати здатність людини до психічного відбиття, що має форму безпосереднього пристрасного переживання життєвого сенсу явищ і ситуацій. Для позначення цього використовується термін «емоції». Їх особливістю є те, що вони виникли як засіб, що дозволяє живим істотам визначати біологічну значимість стану організму й зовнішніх впливів. Кримінологи, досліджуючи цю проблему в контексті феномена масштабного вживання наркотиків, справедливо виокремили кілька ключових обставин. Перш за все, це фактор схильності людей до сильних почуттів, керованих розумом. Йдеться і про специфічні захоплення, що мають негативне забарвлення. Це може бути і пристрасть людини до наркотиків. Принципове значення має підґрунтя

такого захоплення. Відзначається, що імпульсом тут служить прагнення відчувати позитивні емоції, що, у свою чергу, визначається тією ситуацією, в якій опинилась людина. Характерним мотивом є нейтралізація за допомогою наркотиків різних суперечностей, які можуть мати і суто особистий, і соціальний характер. Найбільш дієвим є соціальний мотив. Поряд із цим певну роль у вживанні наркотиків відіграє прагнення до особистого щастя, завоювання бажаного партнера та ін. [5, с. 50–53].

Однак і в тому, і в іншому випадку людина опиняється й перебуває протягом тривалого часу в стані стресової ситуації, а ефект, викликаний наркотиками, забезпечує вихід із неї. Не слід забувати, що наркотики за умови їх доступності вживають і особи, які страждають з різних причин характерними психічними аномаліями. При цьому, на жаль, їх кількість зростає. До психопатів, алкоголіків та олігофренів додаються інваліди, які постраждали на виробництві, у воєнних конфліктах, під час стихійних лих чи техногенних катастроф. Вони вдаються до наркотиків, бо ті короткочасно полегшують їх існування.

Окремі вчені вказують на біопсихологічну схильність деяких людей до таких паліативних способів вирішення життєвих проблем, як наркотики. На їхню думку, цей фактор не діє фатально, але якщо цю схильність не вдасться усунути в результаті соціалізації, заходів виховання та/або психотерапевтичного впливу, поєднаних зі своєчасним медичним втручанням і контролем, настають плачевні результати, і згаяний час не завжди вдасться надолужити. Вони також вважають, що фізіологічні й психічні процеси, що супроводжують наркотичне сп'яніння, створюють ейфорійний ефект, сприяють подоланню пригніченості й інших негативних емоцій – і у цьому полягає початкова привабливість наркотиків [6, с. 11–14].

Тут ми знову повертаємось до питання самовідтворення наркозлочинності. Йдеться про феномен «замкнутого» кола, коли вживання наркотичних засобів викликає стан ейфорії, яке змінюється наркотичним голодуванням у вкрай хворобливих формах, яке погашається черговою дозою наркотичних засобів. Замкнутість кола полягає у звиканні до наркотиків і неможливості без спеціальної терапії позбавитись наркозалежності. Таким чином, тяга до прийому психічно активних речовин і прагнення досягти таким чином зняття сильного болю, усунення почуття страху чи тривожності, потреба досягти чіткості мислення, творчого натхнення тощо перетворює здорову людину на особу, яка страждає на таке захворювання, як наркоманія [7, с. 6]. Проте ці загальновідомі наслідки немедичного вживання наркотиків не є бар'єром до неухильного розширення кола осіб, які звертаються до цих засобів вирішення своїх індивідуальних і соціальних проблем. Разом із тим можливості наркотичних засобів все ж таки вирішити вищевказані проблеми, хоч і зі згубними для людини наслідками, зумовлюють фактор постійного попиту на них [8].

Принципово важливим є те, що фактор біопсихологічної схильності людини до вживання наркотичних засобів, так само як і інших препаратів, а також алкоголю, що знімають стрес та усувають депресивні стани, діють у

комплексі з іншими факторами. Серед них тимчасові соціокультурні фактори, характерні для сучасної України, локально-особистісні та соціокультурні обставини, перешкодити яким вкрай складно.

Оскільки вживання наркотиків потенційно зумовлено біологічною природою людини, то неминучим є і попит на них. Однак цей чинник може не мати фатального характеру, що пов'язано з політикою в галузі контролю за обігом наркотичних засобів і протидії наркозлочинності, що реалізується державою.

При цьому не можна не визнати, що економічні перетворення в Україні й дії компрадорських еліт у 90-ті роки минулого століття, які створили передумови для первинного накопичення капіталу, стимулювали і вибір окремими особами та їх спільнотами кримінального шляху, зокрема за рахунок експлуатації людських вад.

Необхідно зробити застереження, що потреба в антидепресантах створює легальну індустрію виробництва та збуту лікарських засобів, що пригнічують страх і призводять до нейтралізації негативних станів, пов'язаних із голодом, втомою тощо. Фармацевтична промисловість і та її галузь, яка займається виробництвом і збутом транквілізаторів, є вельми прибутковою. Не слід забувати і про те, що попит на відповідні засоби стимулює й індустрію, що займається виробництвом і збутом алкоголю й тютюну. Однак умови вільного ринку, як показує досвід, характерні для низки країн, неминуче призводять і до створення індустрії наркобізнесу, що займається на промисловому рівні виготовленням і збутом наркотиків, а також торгівлею імпортованими наркотичними засобами [9].

Складається враження, що створення вітчизняного ринку наркотичних засобів і психотропних речовин відбувається за певним планом, ініційованим наркоділками. Саме із цієї точки зору необхідно оцінювати ті чинники, які виділяють вітчизняні кримінологи. Наприклад, якщо виходити з того, що людина – це не лише біологічна істота, а й особистість, що має певні духовність і моральний стан, то лінія її поведінки залежить ще і від відповідного впливу на неї. Якщо в суспільстві пропагуються аморальні з точки зору духовності постулати, і допустимим вважається гасло «мета виправдовує засоби», то спостерігається втягування людей у наркозлочинність, яка відрізняється, як відомо, високими доходами.

Біологічний і ментальний фактори мають особливий механізм стимулювання наркозлочинності. З одного боку, це перетворення звичайних громадян на споживачів наркотиків. Тут ключовими постатями виступають особи, які з корисливих мотивів обрали злочинну лінію поведінки, що перетворює їх на відповідну категорію наркозлочинців. У свою чергу, жертви збуту наркотиків, перетворюючись на наркоманів, заради задоволення потреби в наркотиках стають на шлях скоєння корисливих і корисливо-насильницьких злочинів, і розірвати це замкнене коло в негативних соціальних умовах, що сформувались, дуже складно [10, с. 16].

Сказане свідчить про те, що наркотики можуть відігравати роль каталізатора злочинності, а також іншої девіантної поведінки. Йдеться про такі прояви соціальної патології, як суїциди, різні форми сексуальних відхилень і соціальний паразитизм [10].

Результат дії цього чинника – поява в суспільстві фізичних осіб – об'єктів, залучених до сфери взаємодії незаконного обігу наркотичних засобів і наркозлочинності. Насамперед це маргінали, що потрапили в цей шар суспільства внаслідок зловживання наркотичними речовинами. Їм, як мінімум, повинна надаватися терапевтична та психологічна допомога, інакше на ґрунті вживання наркотичних засобів вони починають чинити протиправні діяння, пов'язані як із наркотичними речовинами, так і з розкраданням наркотичних засобів, а також спрямовані на добування коштів для придбання наркотиків. Особливим об'єктом протидії наркозлочинності є кримінальні спільноти, що займаються злочинним підприємництвом у цій сфері. Уся ця група об'єктів, безсумнівно, визначає характер протидії наркозлочинності.

Стосовно України в цілому криміногенну роль відіграла відсутність протягом тривалого часу наркоринку на території країни. Тому повсюдна лібералізація створила умови, по-перше, для експансії в нашу державу наркотиків із боку міжнародних наркокартелів, і по-друге, формування вітчизняної касты наркоділків і їх входження в ринкові умови. Дія зазначеної обставини, в свою чергу, посилюється іншими факторами просторового характеру. Серед них – криміногенність зон міських передмість, специфічні умови внутрішньоміських взаємодій у вигляді анонімності, розпорошеності, соціального дистанціювання й диференціації рівнів життя [12]. У підсумку спостерігається ситуація наркоіндустріального періоду.

У контексті такої постановки питання стає зрозумілою і стратегія непрямого впливу на молодь із використанням можливостей шоу-бізнесу, ЗМІ й Інтернету, романтизації кримінальної наркокультури в окремих вітчизняних і зарубіжних фільмах.

Усе це створює передумови для збуту саме наркотиків. У свою чергу, наркоділки створюють мережу наркоторгівлі, що охоплює і збувальників наркотиків у громадських місцях, і створення умов для придбання наркотиків у казино, нічних клубах, барах тощо.

Слід зазначити, що на зростаючий інтерес транснаціональної злочинності до вітчизняного ринку наркотиків, у т. ч. синтетичних, і до контрабанди наркотиків через України в треті країни неодноразово вказували попередні дослідники [13]. Відзначають, що розташування нашої держави в центрі європейського континенту створює у поєднанні з прозорістю її кордонів стимул до ввезення наркотиків із країн-членів СНД – районів традиційного зростання й культивування наркотичних рослин (Киргизія, Таджикистан, Узбекистан). Своєю чергою, географічне положення України зумовлює наявність на її території великих масивів дикорослих наркотичних рослин і стимулює широкомасштабну діяльність

по переробці відповідної сировини у наркотичні засоби, придатні для збуту населенню. Крім того, криза, що уразила виробничу й наукову сфери, зумовила розгортання мережі підпільних нарколабораторій і створення нових технологій виробництва синтетичних наркотиків [14].

Усе вищесказане щодо дії цього чинника свідчить про обґрунтованість розробки як національних, так і регіональних цільових програм, що передбачають комплексні заходи протидії зловживанню наркотиками та їх незаконному обігу на певні періоди часу [15, с. 60].

Наркозлочинність обумовлюється також диспропорціями та суперечностями, що виникають у сфері економіки. Ці негативні моменти – результат тих економічних перетворень, які були розпочаті у 90-х роках. Зараз спостерігаються істотні проблеми легального розвитку ринкових відносин, коли Україна не може вийти зі стану перманентного перетворення економіки. Спеціальні дослідження показують, що спостерігаються лише окремі тенденції позитивної динаміки. Цілком закономірно, що це негативно відбивається на всіх сферах суспільного життя. Негативним аспектом є і наявність суттєвої «тіньової складової» в економіці, коли нелегальні економічні схеми охопили різні соціальні та професійні групи наших громадян. Ця сфера є специфічною ще й тому, що в ній умовою існування є порушення закону. Джерелом «чорної» готівки служать виробництво та збут наркотиків, що реалізується підпільними підприємствами. Як зазначалося раніше, ця проблема є надзвичайно актуальною й вимагає адекватності реагування.

Роль криміногенного фактору відіграло ослаблення такого напрямку в діяльності держави, як соціальний контроль. Він є прямо пов'язаним із протидією наркозлочинності [16, с. 204]. У сучасних умовах це ослаблення контролю за середовищем наркоманів, режимного контролю в установах, що виконують покарання; зменшення кількості заходів соціальної адаптації бродяг і повій, неповнолітніх жебраків тощо; ослаблення цілеспрямованих заходів протидії поширенню наркотиків у Збройних силах, педагогічного та медичного контролю учнів тощо.

Руйнування багатьох елементів вітчизняної системи соціального контролю – того, що залишилося від колись найефективнішої системи у світі – функціонує досить неефективно.

Таким чином, у сфері державного управління існує ціла група обставин, яка знижує ефективність управління у галузі контролю за обігом наркотичних засобів і протидії їх незаконному обігу.

Численні реформи правоохоронних органів, особливо останнім часом, на жаль, поки що не змогли протистояти наркозлочинності.

Однак не можна все зводити тільки до проблеми ослаблення соціального контролю за злочинністю в країні, зокрема і за наркозлочинністю. Слід зазначити, що проводжуваний в Україні соціально-політичний експеримент наочно свідчить про кризові явища в формі деградації суспільства, зміщення культурних цінностей, економічні суперечності та диспропорції, втрату соціальної надії й орієнтації значними

групами населення, перш за все у середовищі неповнолітніх і молоді (невизначеність перспектив навчання та працевлаштування, різке майнове розшарування в суспільстві та ін.).

Діяльність держави у галузі культури також супроводжують негативні фактори, що обумовлюють наркозлочинність. Серед них: криза духовності, ідеологічний вакуум, відсутність позитивних прикладів у суспільній свідомості, низький рівень культури населення в цілому, девальвація моральних цінностей, низький рівень освіти багатьох молодих людей, відсутність у їх свідомості антинаркотичного бар'єру.

Особливо негативну роль відіграють втрати у культурно-виховній роботі серед молоді. Тут спостерігається експансія специфічного впливу на формування психіки та впровадження наркокультури як однієї зі сторін престижного способу життя. По суті, метою такого впливу є створення поведінки, що схиляє до наркоманії [17].

Слід відзначити криміногенні чинники, супутні реалізації державою її функцій, пов'язаної з підтриманням обороноздатності країни. Стосовно проблеми протидії наркозлочинності слід указати на негативний вплив бойових дій на сході нашої країни та в інших регіонах, де можна говорити про втягування військовослужбовців у вживання та збут, звикання до наркотичних знеболюючих ліків тощо в цілому та кризу в армійському середовищі, що також тягне за собою вживання наркотиків військовослужбовцями, особливо молодого віку.

Висновки. Отже, феноменологічний аналіз наркозлочинності й вивчення проблем протидії їй дозволяють звернути увагу на такі принципово важливі моменти.

1. Соціально-економічні перетворення кінця XX – початку XXI століття призвели до нового витка суперечностей у нашому суспільстві. Йдеться про розшарування на багатих і бідних, тенденції націоналізму й екстремізму в низці регіонів, гібридну агресію з боку Російської Федерації, що спричинила локальний воєнний конфлікт на території окремих районів Донецької та Луганської областей, а також анексію Криму. Ці та інші суперечності відіграють роль чинників, що живлять наркозлочинність. Однією з таких негативних обставин є неефективна діяльність органів кримінальної юстиції щодо виявлення, розкриття й розслідування, профілактики, запобігання та припинення наркозлочинів, а також укриття від реєстрації цієї категорії протиправних діянь, аж до прямого пособництва особам, які професійно займаються наркобізнесом.

2. Сплеск наркозлочинності в Україні й інтенсивне розповсюдження наркоманії зумовлюються формуванням вітчизняного наркоринку. З одного боку, він створювався за рахунок експансії зарубіжних наркокартелів, а з іншого – шляхом формування вітчизняних нелегальних виробничих потужностей і їх входження в ринкові умови. Діяльність наркоділків являє собою систему цілеспрямованих акцій. Отже, фактор наркоіндустрії набуває важливого значення.

3. Уявляється доцільним виділити три групи факторів, які у системній

єдності обумовлюють необхідність протидії наркозлочинності. Це, по-перше, обставини, що зумовлюють поширення наркоманії. По-друге, це чинники, які спричиняють наркозлочинність у межах певної території. По-третє, це криміногенні фактори, супутні основним видам соціальної діяльності, реалізованої державою. Якщо перша група обумовлює формування об'єктів протидії на соціально-психологічному рівні, а друга актуалізує проблему боротьби з наркобізнесом, то третя демонструє роль недоліків, пов'язаних із здійсненням державою її основних функцій. Ці фактори рельєфно проявляються у суспільному житті, їх визначають вчені та практики, тому можна говорити про існування чітких орієнтирів для формування стратегії й тактики протидії наркозлочинності.

Кожна група криміногенних факторів відіграє свою роль у формуванні стратегії й тактики протидії наркозлочинності. Так, типологія об'єктів антинаркотичного впливу вказує на систему суб'єктів, покликаних здійснювати відповідні заходи кримінологічного впливу на різних рівнях у межах своєї компетенції. Прояви наркозлочинності в її просторових параметрах вимагають розробки та реалізації комплексних цільових заходів у межах тактики протидії. Узагальнити їх на рівні держави має узгоджений стратегічний задум у межах державної політики протидії незаконному обігу наркотиків і наркозлочинності.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Веприцький Р. С. Фактори впливу суспільних процесів на злочинність. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 101–109.
2. Бандурка І. О. Кримінологічний вимір злочинності неповнолітніх. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 12. С. 154–163.
3. Wilson J. Q. Crime and human nature. New York : Simon & Schuster, 1985. 639 p.
4. Романенко Т. И. Пока беда не постучалась в дверь. *Библиотека*. 2004. № 10. С. 4–5.
5. Колесов Д. В. Эволюция психики и природа наркотизма. М.: Педагогика, 1991. 312 с.
6. Михлин В. М., Дюбин Е. А. Осторожно: белая смерть. Кишинёв : Штиица, 1989. 53 с.
7. Родителям о наркотиках и наркомании / сост. Г. Ананьева, Т. Андреева, В. Ловчев. Казань : Казанский университет, 1999. 28 с.
8. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз особистісних рис наркозалежних. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 98–102.
9. Губин Ю. А. ФАТФ и проблемы с отмыыванием преступных доходов. *Современное право*. 2006. № 7. С. 21–27.
10. Бандурка О. М. Психофізіологічні проблеми наркотизації населення : монографія. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2005. 130 с.
11. Карпец В. В. Наркотизм как комплексная проблема: социальные, медицинские и правовые аспекты. *Вестник Челябинского государственного*

университета. 2009. № 18 (156). С. 163–168.

12. Игнатов А. Н. Биологические факторы детерминации преступного поведения: проблема исследования. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики* : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. XX-річчю Національної академії правових наук України (м. Одеса, 1 листопада 2013 р.). Одеса : Фенікс, 2013. С. 51–54.

13. Глушков В. О. Конфліктогенні зони України в умовах нового Світового Порядку. *Протидія ксенофобії, екстремізму і тероризму у сучасному суспільстві* : наукові праці Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Ігнатова О. М. ; Інститут економіки та права (філія) ОУП ВПО «Академія праці та соціальних відносин» в м. Севастополі. Сімферополь : КРП Кримнавчпеддержвидав, 2012. С. 128–135.

14. Тимофеев Л. Наркобизнес как экономическая отрасль (теоретический подход). *Вопросы экономики*. 1999. № 1. С. 88–104.

15. Гриб В. Г. Противодействие организованной преступности: Учебное пособие для вузов / под ред. А. И. Гурова, В. С. Овчинского. М. : Инфра-М, 2001. 94 с.

16. Актуальные проблемы социологии девиантного поведения и социального контроля / отв. ред. Я. И. Гилинский. М. : ИС РАН, 1992. 282 с.

17. Эмоционально-когнитивный диссонанс в структуре представлений школьников о наркомании и токсикомании / В. В. Гульдман, О. Л. Романова, А. М. Корсун и др. *Психологические исследования и психотерапия в наркологии*. Ленинград : Медицина, 1989. С. 68–74.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2019.

Евгения Алексеевна Гладкова,

кандидат юридических наук, старший исследователь

(Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков)

ОСОБЕННОСТИ ФЕНОМЕНА НАРКОПРЕСТУПНОСТИ В УКРАИНЕ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Статья посвящена феномену наркопреступности в современных украинских реалиях и основным факторам, которые обуславливают ее развитие. Выделены три группы факторов, понимание которых важно для формирования эффективных стратегии и тактики противодействия наркопреступности. Это, во-первых, обстоятельства, обуславливающие распространение наркомании. Во-вторых, это факторы, которые обуславливают наркопреступность в пределах определенной территории. В-третьих, это криминогенные факторы, сопутствующие основным видам социальной деятельности, которые реализуются государством.

Ключевые слова: феноменология, наркотики, наркопреступность, стратегия и тактика противодействия преступности.

Yevheniia O. Hladkova,

Ph. D. in Law, senior researcher

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

FEATURES OF DRUG-RELATED CRIMES' PHENOMENON IN UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

The article is focused on the phenomenon of drug-related crimes in modern Ukrainian realities and on the main factors that determine its development. Three groups of factors have been distinguished, the understanding of which is important for the formation of effective strategies and tactics for counteracting drug-related crimes. These are, first of all, circumstances that predetermine the spread of drug addiction. Secondly, these are factors causing the commission of drug-related crimes within a certain territory. Thirdly, these are criminal factors that are related to the main types of social activities implemented by the state.

Key words: *phenomenology, drugs, drug-related crimes, strategy and tactics of crime counteraction.*